

परिच्छेद-६

कसूर र सजाय

२५. कसूर गरेको मानिने : कसैले देहाय बमोजिमको कार्य गरेमा यस ऐन बमोजिम कसूर गरेको मानिनेछः-

- (क) दफा ४ को उपदफा (३) विपरीतको कार्य गरेमा,
- (ख) प्रचलित कानून बमोजिम बाहेक रोजगारी दिने व्यक्तिले दफा ६ विपरीत भेदभाव गरेमा,
- (ग) रोजगारदाताले दफा ७ विपरीत रोजगारीबाट हटाएमा,
- (घ) यस ऐन बमोजिमको बेरोजगार सहायता वा निर्वाह भत्ता प्राप्त गर्न भुट्टा विवरण पेश गरेमा,
- (ङ) जुन उद्देश्यको लागि बेरोजगार सहायता रकम लिइएको हो सो उद्देश्यका लागि प्रयोग नगरी अन्यत्र प्रयोग गरेमा ।

२६. सजाय :

(१) कसैले देहाय बमोजिमको कसूर गरेमा त्यस्तो कसूर गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई श्रम तथा रोजगार कार्यालयले कसूरको मात्रा हेरी देहाय बमोजिमको सजाय गर्नेछः-

- (क) दफा २५ को खण्ड (क) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई पाँच हजार रुपैयाँ देखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना,
- (ख) दफा २५ को खण्ड (ख) र (ग) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई दश हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना,
- (ग) दफा २५ को खण्ड (घ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई त्यस्तो बेरोजगार सहायता वा निर्वाह भत्ता प्राप्त गरेको भए सो रकम असूल उपर गरी सोही बराबरको रकम जरिवाना,
- (घ) दफा २५ को खण्ड (ङ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई बेरोजगार सहायता बापत प्राप्त गरेको रकम असूल उपर गरी सोही बराबरको रकम जरिवाना ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम गरिएको जरिवाना तोकिएको अवधिभित्र नतिर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रदान गर्ने सेवा सुविधामा रोक लगाउन सम्बन्धित श्रम तथा रोजगार कार्यालयले लेखी पठाउनु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिमको जरिवाना सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाबाट सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरिनेछ ।
- (४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिमको कार्य अन्य प्रचलित कानून बमोजिम समेत कसूर मानिने रहेछ भने त्यस्तो कसूरमा सो कानून बमोजिम छुट्टै मुद्दा चलाई सजाय गर्न यस दफाको व्यवस्थाले बाधा पर्ने छैन र कसैले यस ऐन विपरीत कुनै कार्य गरे बापत निजलाई प्रचलित कानून बमोजिम यस दफामा लेखिए भन्दा बढी सजाय हुने रहेछ भने सोही बमोजिमको सजाय हुनेछ ।

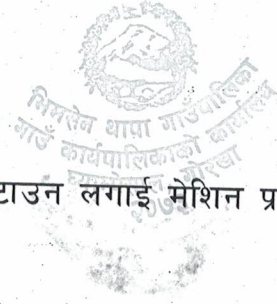

रोजगारी सम्बन्धी व्यवस्था

१९. रोजगारी सिर्जना गर्नु पर्ने :

(१) नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालय तथा निकायहरु र स्थानीय तहहरुले आफूले सञ्चालन गर्ने विकास आयोजनाहरुको कूल बजेटको निश्चित प्रतिशत बजेट श्रमिकको ज्यालामा खर्च गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । नेपाल सरकार, प्रदेश मन्त्रपरिषद् र गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले निर्णय गरी आयोजनाको प्रकृतिका आधारमा आयोजनाले पूँजीगत बजेटबाट रोजगारीमा खर्च गर्नु पर्ने बजेटको फरक फरक प्रतिशत तोक्न सक्नेछन् ।

(२) नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालय तथा निकायहरु र स्थानीय तहहरु सबैले रु. एक करोडसम्म लागत अनुमान भएका आयोजनाहरु सञ्चालन गर्दा प्राविधिक दृष्टिकोणबाट मेशिनको प्रयोग नगरी सम्भव नहुने भनी तोकिएको प्राविधिक टोलीले सिफारिस गरेको अवस्थामा बाहेक सबै आयोजनाहरुमा श्रमिकको उपलब्धता भएसम्म श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गर्नु पर्नेछ । यस प्रयोजनका लागि कुनै आयोजनाले मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने अवस्थामा सम्बन्धित आयोजना सञ्चालन भएको संघको विषयगत मन्त्रालय वा प्रदेशको विषयगत मन्त्रालय वा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ । उक्त निवेदनका आधारमा संघको विषयगत मन्त्रालय वा प्रदेशको विषयगत मन्त्रालय वा गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले

प्राविधिक टोली खटाई वा खटाउन लगाई मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने वा नपर्ने विषयको अध्ययन गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(३) मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले आफ्ना नियमित आयोजना तथा कार्यक्रम बाहेक रोजगारी सिर्जना गर्ने उद्देश्यले 'कामका लागि पारिश्रमिक (Cash for Work)' मा आधारित रोजगार आयोजनाहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न वा प्राथमिकताको सूचीमा रहेका बेरोजगार व्यक्तिलाई रोजगारीमा संलग्न गराउन सार्वजनिक क्षेत्रका कार्यान्वयनको क्रममा रहेका नियमित आयोजनामा 'श्रमिकको ज्यालाको रकममा साभेदारी (Labour Wage Sharing) गरी रोजगार कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्न सक्नेछन् ।

४३-४५ । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५

परिच्छेद-५

रोजगारी सम्बन्धी व्यवस्था

२१. काममा खटाउनु पर्ने :

(१) दफा २० बमोजिम श्रमिक माग भई आएपछि रोजगार सेवा केन्द्रले माग प्राप्त भएको सात दिन भित्र बेरोजगारको सूचीमा सूचीकृत व्यक्तिहरुलाई सम्बन्धित आयोजनाहरुमा लाभग्राही परिचयपत्र सहित काम गर्न खटाउनु पर्नेछ ।

(२) सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई काममा खटाउँदा देहाय अनुसारको स्थानको आयोजनामा क्रमशः खटाउनु पर्नेछः

(क) श्रमिक माग भई आएका आयोजना मध्ये बेरोजगार व्यक्ति बसोबास गरेको स्थानबाट सबैभन्दा नजिक पर्ने तथा पहुँच सहज हुने सम्बन्धित वडा भित्र सञ्चालन भएको आयोजनामा,

(ख) सम्बन्धित स्थानीय तहभित्र सञ्चालन भएको आयोजनामा,

(ग) सम्बन्धित स्थानीय तहभित्र सञ्चालन भएको बेरोजगार व्यक्तिको रुची, अनुभव र क्षमता अनुकूलको आयोजनामा,

(घ) सूचीकृत बेरोजगार व्यक्ति सबैलाई सम्बन्धित स्थानीय तहभित्रै रोजगारी दिन नसकिने र सो स्थानीय तहभन्दा बाहिर आफ्नै जिल्लाभित्रको कुनै स्थानीय तहबाट श्रमिक माग भई आएको अवस्थामा सो स्थानीय तह रहेको जिल्ला भित्रको सबभन्दा नजिक पर्ने स्थानको आयोजनामा,

(ङ) कुनै पनि स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुबाट मात्र काम गराउन श्रमिक पर्याप्त नभएर सो स्थानीय तहले श्रमिक उपलब्ध गराउन सक्ने स्थानीय तहलाई श्रमिक माग गरी पठाएमा

सम्बन्धित स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र न्यूनतम रोजगारी प्राप्त हुन नसकेको भनी गरेको सिफारिसका आधारमा देशभरको जुनसुकै स्थानको रोजगार आयोजनामा ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम बेरोजगार व्यक्तिलाई काममा खटाउँदा उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरु सूचीकृत सबै बेरोजगार व्यक्तिका लागि पर्याप्त नभएको अवस्थामा देहाय बमोजिमको प्राथमिकताक्रममा क्रमशः खटाउनु पर्नेछः

(क) कृषि उत्पादनले वर्षमा ३ महिना खान नपुग्ने कृषिमा आश्रित परिवारको सदस्य,

(ख) बसोवासका लागि आफ्नै घर नभएको परिवारको सदस्य,

(ग) एकल महिला घरमूली भएको परिवारको सदस्य,

(घ) दलित, अल्पसंख्यक वा लोपोन्मुख समुदायको परिवारको सदस्य,

(ङ) वार्षिक न्यूनतम रोजगारी बापत प्राप्त हुने पारिश्रमिक भन्दा कम नगद आय भएको परिवारको सदस्य,

(च) कोही पनि सदस्यले न्यूनतम रोजगारी नपाएको वा सो बराबरको आम्दानी हुने गरी स्वरोजगार नभएको परिवारको सदस्य,

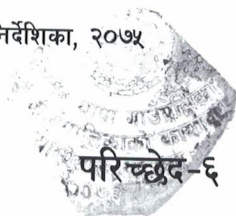
(छ) शहिद परिवार तथा बेपत्ता परिवारको सदस्य,

(ज) परिवारमा काम गर्ने उमेर (१८-५९) को वा काम गर्न सक्ने शारीरिक अवस्था भएको अन्य सदस्य नभएको परिवारको सदस्य,

(झ) महिला बेरोजगार व्यक्ति,

(ञ) अन्य बेरोजगार व्यक्ति ।

(४) रोजगार सेवा केन्द्रले उपदफा (३) बमोजिमका आधारहरु अनुरूप तयार पारेको बेरोजगार व्यक्तिको अद्यावधिक सूची गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले निर्णय गरी सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

सार्वजनिक निर्माण कार्यको व्यवस्थापन

२५. श्रमिक समूह गठन गरी काममा लगाउनु पर्ने :

- (१) रोजगार आयोजनाहरूले कामको प्रकृति र आवश्यकता अनुसार आयोजनाको कामलाई विभिन्न खण्डमा विभक्त गरी एक खण्डको काम १० देखि १५ जनासम्मको एउटा श्रमिक समूहले गर्ने गरी विभिन्न श्रमिक समूहहरू गठन गरेर जिम्मा दिनु पर्नेछ ।
- (२) प्रत्येक श्रमिक समूहमा समूहका सदस्यहरू मध्येबाट छानिएको एकजना व्यक्ति समूह नेता रहनेछ ।
- (३) समूह नेताले श्रमिक समूहको सदस्यहरूको दैनिक हाजिरी गराउने, अभिलेख राख्ने र सम्बन्धित रोजगार सेवा केन्द्रलाई सोको प्रतिवेदन मासिक रूपमा प्रत्येक महिनाको सात गते भित्र पेश गर्ने कार्य गर्नेछ ।
- (४) समूह नेताले तोकिएको कामका अतिरिक्त कार्यस्थलमा अरु श्रमिक सरह लगाइएको दैनिक काम समेत गर्नु पर्नेछ ।
- (५) ठेक्का मार्फत हुने कार्यहरूमा समेत सम्बन्धित सार्वजनिक निकायले बोलपत्र दस्तावेज तथा ठेक्का सम्झौतामा यसै दफा बमोजिम गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

२६. अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने : सम्बन्धित रोजगार आयोजना वा कार्यक्रम प्रमुखले रोजगार सेवा केन्द्रसँग समन्वय गरी श्रमिकका लागि दफा ५८ बमोजिमको अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

२७. पारिश्रमिक निर्धारण र भुक्तानी :

- (१) श्रमिकहरुको कामवापतको पारिश्रमिक निर्धारण गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम पारिश्रमिक वा स्थानीय तहले निर्धारण गरेको दररेटमध्ये जुन बढी हुन्छ सोही दरका आधारमा निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
- (२) रोजगारी उपलब्ध गराउने आयोजना वा कार्यक्रम प्रमुखले उपलब्ध गराएको रोजगारीको दिनका आधारमा मासिक रूपमा प्रत्येक महिनाको पाँच गतेभित्र अघिल्लो महिनाको पारिश्रमिक भुक्तानी गरिसक्नु पर्नेछ । ठेक्का मार्फत संचालित काममा समेत सम्बन्धित ठेकेदारले यसै अनुसार श्रमिकको पारिश्रमिक भुक्तानी गरी सोको विवरण सात दिनभित्र आयोजना प्रमुखलाई बुझाउनु पर्नेछ ।
- (३) आयोजना वा कार्यक्रम प्रमुखले उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त भुक्तानीको विवरण सात दिन भित्र रोजगार सेवा केन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ ।

२८. बैंक खातामार्फत भुक्तानी गर्नु पर्ने :

- (१) श्रमिकलाई रोजगार वापतको पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा बैंक खातामार्फत गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको बैंक खाता मार्फत रकम भुक्तानी गर्न सम्भव नहुने विशेष अवस्थामा सम्बन्धित स्थानीय तहले सो व्यहोरा निर्णय गरी नगदमै भुक्तानी गर्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

आयोजना छनौट, कार्यान्वयन र मूल्यांकन

६८. पारिश्रमिक वापतको खर्च : यो कार्यक्रम अन्तर्गत कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित रोजगार आयोजनाहरूमा पारिश्रमिक वापतको रकम कूल खर्चको कम्तिमा सत्तरी प्रतिशत हुनु पर्नेछ ।

७३. अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन :

(१) नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन: यस कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन हुने रोजगार आयोजनाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन तथा मूल्यांकन संघ अन्तर्गतका कार्यक्रमको मन्त्रालयले, प्रदेश अन्तर्गतका कार्यक्रमको प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालयले र स्थानीय तह अन्तर्गतका कार्यक्रमको सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले गर्नु पर्नेछ ।

(२) विशेष संयन्त्र निर्माण गर्न सक्ने: मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले यस कार्यक्रम अन्तर्गतका आ-आफ्नो क्षेत्रभित्रका आयोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न आवश्यकता अनुसार विशेष संयन्त्र निर्माण गर्न सक्नेछन् ।

(३) तेस्रो पक्ष मूल्यांकन: मन्त्रालयले कार्यक्रममा आवश्यकता अनुसार पुनरावलोकन र सुधारका लागि सुझाव प्राप्त गर्न विज्ञहरूको सेवा लिई कार्यक्रमको स्वतन्त्र, निष्पक्ष र वस्तुगत तवरले तेस्रो पक्ष मूल्यांकन गराउन सक्नेछ ।

(४) प्रगति समीक्षा गर्नु पर्ने: मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले आआफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रमहरूको चौमासिक तथा वार्षिक रूपमा समीक्षा गरी सोको प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ । समीक्षा कार्यक्रममा अन्य नियमित कार्यक्रमको समीक्षामा आमन्त्रण गरिने निकायहरूका प्रतिनिधि र संचारकर्मीहरूलाई समेत आमन्त्रण गरिनु पर्नेछ । नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका अन्य विषयगत मन्त्रालयहरूले समेत अनुगमन, चौमासिक तथा वार्षिक समीक्षा र प्रतिवेदन गर्दा आफ्ना कार्यक्रमहरू मार्फत भएको रोजगार सिर्जनाको विषयलाई समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-१३

पारदर्शिता र उत्तरदायित्व

७८. सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्ने : मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले आआफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रमहरूको सम्बन्धमा कार्यक्रमका लाभग्राहीहरूको संलग्नतामा वर्षको कम्तीमा एक पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम आयोजना गर्नु पर्नेछ ।

७९. अद्यावधिक सूचना तथा जानकारी सार्वजनिक गर्नु पर्ने : मन्त्रालय, क्षेत्रगत आयोजनाहरू, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले आआफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रम सम्बन्धी सम्पूर्ण सूचना तथा जानकारी अद्यावधिक गरी नियमित रूपमा सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

८०. सूचना प्रकाशन तथा प्रसारण गर्नु पर्ने : यस कार्यक्रमसँग सम्बन्धित सूचना तथा जानकारीहरू मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयले नियमित रूपमा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्नु पर्नेछ । यसका लागि नियमित पत्रकार भेटघाट, प्रेस विज्ञप्ति, छापा तथा विद्युतीय माध्यम तथा सामाजिक सञ्जाल मार्फत सूचना तथा जानकारी प्रकाशन एवं प्रसारण, वुक्लेट, बुलेटिन तथा ब्रोशियर प्रकाशन र बारम्बार सोधिने प्रश्नहरू (एफ.ए.क्यू को प्रकाशन लगायतका विधिहरूको अवलम्बन गर्न सकिनेछ ।

८१. गुनासो सुन्ने व्यवस्था :

(१) गुनासो पेटिका राख्नु पर्ने: मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित स्थानीय तहले आआफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रमहरूका सम्बन्धमा सरोकारवालाहरूका गुनासा सुनुवाई गर्न वडा कार्यालय, आयोजना कार्यालय, गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र मन्त्रालयमा गुनासो पेटिका राख्नु पर्नेछ ।

(२) सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण: यो कार्यक्रमप्रतिको नागरिक प्रतिक्रिया र पृष्ठपोषण बुझ्न मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय वा नगर

कार्यपालिकाको कार्यालयले वार्षिक रूपमा आआफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रममा प्रत्यक्ष संलग्न सेवाग्राहीहरूबाट अनुसूची १४ बमोजिमको सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(३) विद्युतीय माध्यमबाट गुनासो राख्न सकिने: कुनै पनि सेवाग्राहीले यो कार्यक्रमसँग सम्बन्धित गुनासो कार्यक्रमसँग सम्बन्धित जुनसुकै निकायमा वेभपेज, इमेल, टेलिफोन, मोबाईल टेक्स्ट, सामाजिक सञ्जालको आधिकारिक पेज, फ्याक्स आदि जस्ता विद्युतीय माध्यमबाट पठाउन सक्नेछन् । मन्त्रालयले संघ, प्रदेश र स्थानीय तीनै तहमा गुनासोको व्यवस्थापन विद्युतीय माध्यमबाटै गर्ने प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयन गर्न गराउन सक्नेछ ।

(४) गुनासाहरूको शीघ्र सम्बोधन गर्नु पर्ने: मन्त्रालय, प्रदेशको सम्बन्धित मन्त्रालय र सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले आआफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रम सम्बन्धमा यस दफामा उल्लिखित जुनसुकै माध्यमबाट प्राप्त गुनासाको संकलन गरी प्राथमिकताका आधारमा गुनासो प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्रमा गुनासाको सम्बोधन गरिसक्नु पर्नेछ ।